

Uppvärmning, energiförbrukning, energibesiktning, kostnader, rätt investering, praktisk skötsel...

Under 2011-12 har Bygdegårdarnas riksförbund och Våra Gårdar genomfört ett projekt. Syftet har varit att lära av förbundens medlemmar om deras erfarenheter av uppvärmning av samlingslokaler. Per Ahlström har genomfört faktainsamling och materialbearbetning. Landsbygdsnätverket har finansierat med 200 000 kronor.

Som överskriften antyder så uppfattar riksförbunden att medlemmarna har stora frågor att hantera. Frågor som involverar mycket pengar, djup kunskap och personligt engagemang. Föreningarnas enskilt största kostnad är vanligtvis uppvärmningen. ”Gör vi inget så kostar det väldigt mycket pengar, - gör vi något så är investeringen väldigt stor och kostar mycket pengar den med”. Det är detta som skall vägas på guldvåg och som stressar styrelsen. Var finns det svar? Var finns det pengar? Vad är bästa lösningen för oss? Frågorna är många. Genom detaljerade texter om de olika uppvärmningsmetoderna och erfarenheter om dessa, hoppas vi att det skall hjälpa medlemmarna som ännu inte genomfört någon förändring, att de skall finna svar och stöd i processen att förvalta sin byggnad.

Stöd till styrelsen

Innan man sätter igång med projektet att sänka värmekostnaderna måste först vissa ”stödsystem” aktiveras. Dessa kan vara att hitta rätt samtalspartner. Man måste helt enkelt inventera vilka som kan vara behjälpliga att guida i djungeln av information. Styrelsen måste också i denna process komma fram till vad det är för förening som de styr över. Vad är vi beredda att göra? Lite? Mycket? Inget alls men köper gärna tjänster? Vad får det kosta? Vilken driftskostnad kan vi acceptera? Vi hoppas att de följande informationsrubrikerna kan ge mer kunskap om hur andra har resonerat. ”Vad är det som vi kan dra nytta av i vår förening” är frågan som måste ställas. Utöver denna projektstudie så finns det kommunala energirådgivare och regionvis Energikontor.

Steg 1: Förbättra husets energiprestanda!

Det är skillnad på Energiprestanda och Uppvärmningssystem. Man sänker inte byggnadens energikonsumtion bara för att man sätter in ett billigare bränsle/uppvärmningssystem. Byggnaden i sig själv är alltid steg 1. Identifiera er byggnads enregiprestanda. Kolla hur huset är sammansatt. Var läcker det energi (värme)? Är huset tillräckligt isolerat? Är sådana platser som skall vara täta, är de verkligen det? Är ventilationssystemet en tillgång eller en belastning? Vilka enkla åtgärder kan ni göra som sparar mycket energi? Att ”känna” sitt hus är a och o. En värmekamera kan hjälpa er att identifiera VAR det är läckage.

Det finns ingen ”bästa lösning” för alla

Landet Sverige är stort och avlångt. Olika klimatzoner ställer olika krav. Vad som är bra i söder är säkert inte bra i norr. Samlingslokalerna används olika. Somliga har verksamhet hela veckan. Andra har verksamhet bara på helgen. Ytterligare några har verksamhet bara på sommaren. Och andra har sin verksamhetstopp på vintern. Styrelsen och medlemmarna är sammansatta på olika vis. Ibland har man medlemmar som sköter hela sitt sociala umgänge i huset. Andra tycker att det är jobbigt att över huvudtaget få ihop tiden att vara i lokalen. Det

finns därför inget system som passar alla. Inte ens om två bygdegårdar ligger nära varandra så betyder det att de är samma uppvärmningssystem som är lösningen.

Att vi i Sverige byter värmesystem ganska ofta är inget vi talar om särskilt öppet. På 50-talet var det olja, på 70-talet var det direktvärkande el och nu senast början av 2000-talet bioenergi och värmepumpar. Även distributionen av värmen varierar med tiden. Vattenburen värme, luftburen värme och direktverkande elradiatorer. Om man nu inte kan säga att ett enda uppvärmningssystem löser alla problem, så finns det många samlingslokaler ute i landet som har flera parallella system. Man har helt enkelt inte demonterat förra generationens system.

Hur samlingslokalerna används är själva nyckelfrågan.

Somliga hus används bara på helgerna. Andra har verksamhet hela veckan. Även om de ligger i samma landsända så ser därmed systemvalet olika ut. I det första exemplet är det billig grundvärme i veckan och sedan en snabb uppvärmning till helgen som gäller. Skulle kunna vara ett lågtemperatur system (värmepump) kombinerat med en förbränningsvärme (t.ex. pellets). I det andra skulle en bergvärmeanläggning vara bra. En samlingslokal som används ”ryckigt” får sin egen problematik. Lika så en byggnad som används bara på vintern eller bara på sommaren... Lösningen kan vara att använda sig av det gamla systemet i byggnaden. Eller varför inte planera för två system från början? En ackumulatortank är just tänkt att kunna vara hjärtat i en anläggning med flera uppvärmningssystem.

Vad är målet?

Många föreningar som genomgått en investering och ett stort arbete upptäcker efter något år att det knappast blev någon ekonomisk vinst. Man tittar och vänder och vrider på siffrorna. Hur kom det här sig? Inte helt sällan har vinsten ”ätits upp” av en tydlig komfortökning. För att i stället som förut ha sänkt temperaturen under veckan och ökat till helgen, låter man nu värmen vara högre kontinuerligt. Det kan också vara så att man har haft för höga förväntningar på sin investering. Vår vanligaste värmeanläggning av nyare sort, luftvärmepumpen, tror många att de är gjorda för att skapa värme. I själva verket är det oftast en konverterad luftkonditionering med uppgift att kyla. Och handen på hjärtat –hur många kan säga när exakt luftvärmepumpen övergår till att enbart värmas av el. Hur många brukare tänker att det gamla kvarvarande elradiatorn är en bättre värmekälla när ytttemperaturen närmar sig 0 grader? Innan man starar sitt projekt med att byta värmesystem kan det vara bra att inventera föreningens befintliga verksamhet. Har vi den värme vi behöver för att bedriva den verksamhet vi vill? Och omvänt: Har vi den verksamhet som passar vårt värmesystem? Är det något vi vill ändra? Vad är målet?

Olika system

I de efterföljande avsnitten presenterar vi olika uppvärmningssystem. Först med en kort inledning och sedan med en längre text. Denna bygger på vår samlade erfarenhet inom Bygdegårdsrörelsen och Våra Gårdar. Det är en sammanställning av enkäter, intervjuer och statistik. Skador är vanliga och rapporteras till försäkringsföretagen. Att ha många skador behöver inte betyda att man inte är nöjd med sin investering. Toleransen för ”nöjdhet” bygger på ett eget tyckande. Har man varit med och bestämt uppvärmningsmetodik är man kanske inte så benägen att vara missnöjd, även om skadorna är många. Läs, lär och överväg vad som är bäst för er. Kanske är det en kombination? Lycka till!

Henrik Öhlin

